

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА імені ФЕДОРА ПОТУШНЯКА”
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**КАЛЕНДАР
КРАЄЗНАВЧИХ
ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
НА 2019 РІК**

Рекомендаційний
бібліографічний посібник

УДК 015(059)(477.87)“2019”
К 17

Укладачі:

Н. М. Куцова, М. Б. Бадида

за участі:

Є. Й. Слуцька, І. Р. Фофлак

Відповідальна за випуск *О. А. Канюка*

Випусковий редактор *І. В. Козутич*

Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2019 рік : рек. бібліогр. посіб. / Департамент культури Закарпат. облдержадмін. ; КЗ “Закарпат. обл. універс. наук. б-ка ім. Ф. Потушняка” Закарпат. обл. ради ; уклад. : Н. М. Куцова, М. Б. Бадида ; вип. ред. І. В. Козутич ; відп. за вип. О. А. Канюка. – Ужгород : ТІМΠΑНИ, 2018. – 280 с.

ISBN 978-617-7372-33-1

Календар-щорічник є орієнтиром для громадськості краю у перебігу подій, ювілеїв та пам'ятних дат у 2019 році. Основу календаря складають ґрунтовні наукові розвідки про визначних діячів краю, підготовлені провідними карпатознавцями. Окремим розділом подано календар знаменних дат, які відзначатиме в 2019 році громадськість світу та України.

Представлені матеріали з успіхом можуть бути використані не лише в бібліотеках краю, але й у регіональній пресі, культосвітніх установах, навчальних закладах тощо.

УДК 015(059)(477.87)“2019”

ISBN 978-617-7372-33-1

© Закарпатська ОУНБ ім. Ф. Потушняка, 2018
© ТІМПАНИ, 2018

Березень: 6

РОМАН АНДРІЙОВИЧ ОФІЦИНСЬКИЙ

50-річчя від дня народження доктора історичних наук,
професора, завідувача кафедри історії України
Ужгородського національного університету (нар. 1969)

Р. А. Офіцинський народився 6 березня 1969 р. в с. Оглядів Радехівського району Львівської області в селянській сім'ї, котра виховала трьох дітей – двох синів і доньку. Мати Текля Семенівна (до заміжжя – Олійник) працювала в рільничій ланці місцевого колгоспу, батько Андрій Петрович – водієм у райцентрі. У 1986 р. Роман у рідному селі закінчив середню школу із срібною медаллю і вступив на історичний факультет Ужгородського державного (нині національного) університету. Після першого курсу його призвали на дворічну дійсну строкову службу, яку проходив на космодромі "Байконур" (Каззахстан). Нагороджений медаллю "За відзнаку у військовій службі". Після демобілізації продовжив навчання в університеті, який закінчив із відзнакою за спеціальністю "історик, викладач історії" у 1993 р. Згодом була аспірантура при кафедрі історії України (1993–1996), здобуття ще однієї вищої освіти – за спеціальністю "правознавство" – на факультеті післядипломної освіти (2001–2003).

В Ужгородському університеті працює з вересня 1992 р.: спочатку за сумісництвом (лаборант, молодший науковий співробітник, асистент кафедри), а від березня 1997 р. – на постійній основі, пройшовши шлях від асистента до проректора. Трудився в різних підрозділах: Науково-дослідному інституті карпатознавства, кафедрі історії та теорії держави і права, кафедрі політології, кафедрі історії Угорщини та європейської інтеграції, кафедрі історії України, ректораті. У 2012–2014 рр. обіймав посаду проректора з науково-педагогічної роботи і міжнародних зв'язків, а від 2012 р. донині – завідувач кафедри історії України. Успішно справляється з усіма обов'язками.

Одночасно суміщав працю заступником директора Закарпатського центру соціальних служб для молоді (1994–1996), викладачем Ужгородського комерційного технікуму (1997–1998), головним редак-

тором обласної щотижневої газети "Соціал-демократ" (1998–2002), головним редактором тижневика "Світогляд" (2002–2003), експертом нідерландської компанії "Arcadis Euroconsult" (2004), лектором у літніх школах Масачусетського університету і Грінфілдського коледжу, США (2007, 2008), дослідником проектів Угорської академії наук (2008–2013) і Міжнародного фонду "Взаєморозуміння і толерантність" (2012–2013), лектором і професором Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти (2009 – донині), дослідником і редактором енциклопедичного видання "Звід пам'яток історії та культури України. Закарпатська область" (2014 – донині), лектором Закарпатського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій (2017 – донині).

Ведемо мову про багатогранну й ерудовану особистість, що глибоко цікавиться злободенними питаннями низки соціогуманітарних наук: історії, етнології, краєзнавства, літературознавства тощо. Спробуємо коротко охарактеризувати здобутки в цих напрямках.

Ставши аспірантом, Роман Офіцинський під керівництвом професора Михайла Болдижара вивчав проблему політичного розвитку Закарпаття у складі Угорщини (1939–1944). Багато часу провів у Державному архіві Закарпатської області, опрацював необхідні фонди (передусім 2558, де зібрані багатотомні кримінальні справи на діячів краю). Значну увагу приділив крайовій періодиці, особливо тим виданням, що виходили під опікою тогочасних політиків А. Бродія, С. Фенцика, О. Ільницького та ін.

Дисертант ґрунтовно охарактеризував політико-правову ситуацію в краї, об'єктивно відобразив діяльність провідних політичних сил – українського, угрофільського, прочехословацького і прорадянського спрямувань. На момент захисту кандидатської дисертації мав уже шість публікацій за темою дослідження, у тому числі два окремі видання – мінімонографію "Нелегальний перехід угорсько-радянського кордону в 1939–1941 роках" (Прага-Ужгород, 1993) та брошуру "Закарпатська молодь у роки Другої світової війни" (Ужгород, 1995). У травні 1996 р. Р. Офіцинський на велелюдному засіданні спеціалізованої вченої ради Ужгородського університету успішно захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата історичних наук, а наступного року за її результатами оприлюднив монографію під грифом Інституту історії України НАН України у Києві.

Наступна проблема, яку на дисертаційному рівні дослідив Роман Андрійович, – це особливості державотворчого процесу в Україні 1991–2004 років за матеріалами періодики провідних країн Заходу. Науковим консультантом докторської дисертації став заступник директора Інституту історії України НАН, професор Станіслав Кульчицький. Роман Офіцинський детально проаналізував політико-правову ситуацію в Україні, особливості національно-політичного розвитку держави, обґрунтував закономірність Помаранчевої революції, звернув увагу на націєтворчі аспекти тощо. А ще простежив обставини ухвалення Конституції України, ядерного роззброєння, появи олігархічних утворень, “касетного” скандалу, закриття Чорнобильської АЕС, президентського марафону 2004 р., а також специфіку електоральної поведінки населення, масових акцій протесту, духовно-релігійних протиріч і т. п.

Дисертант широко використав публікації таких впливових зарубіжних щоденників, як “The Wall Street Journal”, “The New York Times”, “The Washington Post”, “The Washington Times”, “Los Angeles Times”, “The Christian Science Monitor”, “The Globe and Mail”, “The Daily Telegraph”, “The Independent”, “The Times”, “The Financial Times”, “The Guardian”, “Berliner Zeitung”, “Die Welt”, “Handelsblatt”, “Süddeutsche Zeitung”, “Neue Zürcher Zeitung”, “Le Monde”, “Le Temps”, “El Pais”, “Corriere della Sera” та ін. Названу проблематику він висвітлив у 35 наукових працях, у тому числі в одній монографії та 20 статтях у фахових виданнях. 26 квітня 2006 р. відбувся успішний прилюдний захист цієї докторської дисертації. Серед її наукових опонентів – членкореспондент НАН України Віктор Даниленко. Звання професора Р. Офіцинському присвоєно наказом міністра освіти і науки України 3 липня 2008 р.

Загалом учений досліджує різні періоди історії України, міжнародні зв'язки, зарубіжну історіографію. У колективній монографії “Закарпаття 1919–2009 років: історія, політика, культура” (Будапешт – Ужгород, 2010) він розкрив особливості угорської окупації та анексії краю, радянзації та подальших перетворень, зокрема ставлення держави до церковних інституцій, культури, медіа, спорту після 1944 року. У цьому ж контексті згадаємо науково-популярні книжки ювіляра “Тяжко жити Касандрою... Україна. 2006–2008” (Ужгород, 2008) та “Сталеві нерви тореадора... Україна. 2009–2014” (Ужгород, 2015).

Наступні улюблені галузі науки Романа Офіцинського – етнографія та фольклористика. До речі, його перша наукова публікація присвячена народному календарю села Хижа Виноградівського району (1990). Окремо він описав зимові та весняні народно-театральні дійства у селі Округла Тячівського району. Предметно зацікавився побутованням у регіоні вертепу і народними переказами. У його бібліографії зустрічаємо публікації про так зване “русинське” питання, етнокультурне становище євреїв і ромів Закарпаття, демографічні втрати краю в Другій світовій війні тощо.

Наш колега – серйозний дослідник творчої спадщини українсько-го генія Івана Франка (1856–1916). Цій проблемі присвятив понад десяток публікацій. У них розкривається археографічна діяльність І. Франка в Науковому товаристві ім. Т. Шевченка у Львові, взаємини М. Грушевського та І. Франка, закарпатське франкознавство... А усе це увінчала монографія “Іван Франко в історіографічному трикутнику: інтерпретація, джерела, взаємини” (Ужгород, 2011).

Роман Андрійович – знаний краєзнавець, член Національної спілки краєзнавців України з 2013 р. Він проводить активну краєзнавчу діяльність протягом уже чверті століття. Як представник наукової громади, тривалий час був членом колегії Державного архіву Закарпатської області (2008–2012), а також членом конкурсної комісії з виборів директора Закарпатського краєзнавчого музею ім. Т. Легоцького (2016), головою журі щорічних книговидавничих виставок “Книга-Фест”, що проводилися Закарпатською обласною державною адміністрацією та Закарпатською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. Ф. Потушняка у 2016–2018 рр. Чимало його резонансних публікацій є краєзнавчими. Насамперед відзначимо монографію “Новоселиця у минулому і сьогодні (1371–2009 роки)” (Ужгород, 2009).

Так само професійно Р. Офіцинський студіює літературний процес ХХ–ХХІ століть. Це засвідчує низка літературознавчих статей, повідомлень, рецензій і т. д. Узагальнюючим на цій царині стало його видання “Новітня література Закарпаття” (Ужгород, 2015).

Роман Офіцинський – не тільки відомий дослідник, але й письменник, перу якого належать збірки поезій, а саме: “Нашестя ангелів” (Ужгород, 1993), “Ураган тисячоліть” (Ужгород, 1997), “Ідеологія повстань” (Ужгород, 2004), “Жура журавлів” (Ужгород, 2018). Осібними

виданнями побачили світ його публіцистичні нариси “Сто вражень з Америки” (Ужгород, 2001) та “Дев’ять бокорашів і зрадлива Тиса” (Ужгород, 2003), книжки короткої прози “Ломиголівка” (Ужгород, 2015) та “Червона лінія” (Ужгород, 2018). І ми віримо, що ювіляр ще порадує нас новими художніми творами.

Звернемо увагу на той факт, що Роман Андрійович є активним журналістом. Має зо дві сотні різножанрових публікацій у періодичних виданнях: друкованих та електронних. А ще він був головним редактором обласних тижневиків “Соціал-демократ” (1998–2002) і “Світогляд” (2002–2003), різноманітних наукових збірників, зокрема періодичних – кварталника “Молодь – Україні” (1994–1997) і щорічника “Тисячоліття – Millennium” (2014 – донині).

Ювіляр добре відомий як досвідчений педагог, автор методичних розробок і навчальних посібників для студентів закладів вищої освіти. Нині в рідному університеті викладає навчальні дисципліни “Сучасна історія України” (на четвертому курсі бакалаврату), “Історія та археологія” як освітня і наукова спеціальність (на першому році навчання здобувачів ступеня доктора філософії) та ін. Є керівником проектної групи і гарантом освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності “Історія та археологія” в Ужгородському університеті із 2016 р. Тоді ж під його орудою на бакалавраті за освітньою програмою “Історія та археологія” започатковано спеціалізацію “Американістика”, що забезпечується кафедрою історії України у тісній співпраці з інформаційно-ресурсним центром “Вікно в Америку” Закарпатської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Ф. Потушняка. За ініціативи й організаційних зусиль Р. Офіцинського в альма-матер відновлено після чвертьстолітньої перерви етнографічну практику студентів-істориків у формі літніх польових експедицій, що під його особисті гарантії вже відбулися у с. Ворочово Перечинського району (2015), смт Великий Бичків (2016) і с. Лазещина (2017) Рахівського району, с. Онок Виноградівського району (2018).

Чудово знає теоретичний та фактичний матеріал своїх дисциплін, методику викладання, психолого-педагогічні особливості студентської молоді. Образно кажучи, вчить студентів, аспірантів та й колег учитися за будь-яких обставин, заохочує їх до сумлінної наукової та педагогічної праці. У цьому ж переконає його принципова позиція

під час керівництва ним спеціалізованою вченою радою з історичних наук Ужгородського університету для захисту кандидатських і докторських дисертацій за спеціальностями "Історія України" і "Всесвітня історія" (2013–2016). Особисто підготував сімох кандидатів історичних наук – Тетяна Безега (2008), Володимир Піпаш (2009), Віктор Рекіта і Віктор Петрецький (2011), Сергій Гордійчук (2015), Юрій Славик і Павло Худіш (2016). Вони продовжили його напрацювання з новітньої історії: міжнародних відносин (П. Худіш), політичних репресій (С. Гордійчук, Ю. Славик), переломних етапів політичного (В. Петрецький, В. Піпаш) та економічного (Т. Безега) розвитку, ролі особи в історії (В. Рекіта).

Роман Офіцинський розробив і опублікував навчально-методичні праці з низки курсів, передусім з новітньої історії України. А ще є автором навчального посібника "Європейська та євроатлантична інтеграція України: соціальний аспект" (Ужгород, 2007), та співавтором ще двох – "Міжнародний імідж України" (Львів, 2007) та "Експерсії Ужгородом" (Ужгород, 2017). Усі вони одержали не тільки схвальні відгуки рецензентів. У січні 2018 р. Р. Офіцинського удостоєно наукової премії ім. М. Лучкая Мукачівської греко-католицької єпархії за монографію "Народні перекази Закарпаття" і навчальний посібник "Експерсії Закарпаття", що вийшов за його ініціативи, наукового редагування і співавторства.

Роман Андрійович – гарний сім'янин. Разом з дружиною Мариною, філологом за фахом, виростили двох чудових синів – Юрія та Максима. Старший – Юрій – закінчив із відзнакою бакалаврат і магістратуру з історії в Ужгородському університеті, навчається в аспірантурі, оприлюднив монографію "Сучасна російсько-українська війна" (2018). Менший – Максим – магістрант економічного факультету УжНУ, активно займається спортом, майстер спорту з класичного паверліфтингу (2016). Обидва сини тішать батьків добрими справами і досягненнями.

Професор Роман Андрійович Офіцинський підійшов до свого ювілею з вагомими здобутками. Це тішить, стверджує правильність обраного ним курсу. Попереду нові плани і задуми, адже він повсякчас налаштований оптимістично попри все.

Микола Олашин

Джерельні приписи:

1. Офіцинський, Р. Дев'ять бокорашів і зрадлива Тиса: Щоденник експедиції / Р. Офіцинський. – Ужгород : Медіум, 2003. – 64 с. : іл.
2. Офіцинський, Р. Європейська та євроатлантична інтеграція України: соціальний аспект : навч. посіб. / Р. Офіцинський ; М-во освіти і науки України, Закарпат. держ. ун-т. – Ужгород : Ліра, 2007. – 320 с. – (Серія: “Євроінтеграція: український вимір”. Вип. 6).
3. Офіцинський, Р. Закарпатська молодь у роки Другої світової війни : (До 50-ліття Перемоги) / Р. Офіцинський, О. Довганич ; Закарпат. обл. рада, Закарпат. центр соц. служби для молоді, Закарпат. мол. дем. союз. – Ужгород : Патент, 1995. – 40 с.
4. Офіцинський, Р. Іван Франко в історіографічному трикутнику: інтерпретації, джерела, взаємини : монографія / Р. Офіцинський ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород : Гражда, 2011. – 248 с.
5. Офіцинський, Р. Ідеологія повстань : поезія / Р. Офіцинський ; післямова В. Марка. – Ужгород : Гражда, 2004. – 72 с.
6. Офіцинський, Р. Ломиголівка: Букварик політичних іроній у поновленому жанрі квазіутопічного псевдороману із сучасного узбіччя / Р. Офіцинський. – Ужгород : Гражда, 2015. – 96 с.
7. Офіцинський, Р. Народні перекази Закарпаття : монографія / Р. Офіцинський ; Нац. спілка краєзнавців України ; відп. ред. О. Реєнт. – Ужгород : Гражда, 2015. – 176 с.
8. Офіцинський, Р. Нашестя ангелів : поезії / Р. Офіцинський ; післямова В. Басараба. – Ужгород : Патент, 1993. – 70 с.
9. Офіцинський, Р. Нелегальний перехід угорсько-радянського кордону в 1939–1941 роках / Р. Офіцинський ; Ужгород. держ. ун-т. – Прага ; Ужгород, 1993. – 70 с. – (Studia carpatica = Карпатознавчі студії. Спец. вип.).
10. Офіцинський, Р. Новітня література Закарпаття : літературознав. ст., нариси, рец., огляди / Р. Офіцинський. – Ужгород : Гражда, 2015. – 120 с.
11. Офіцинський, Р. Новоселиця у минулому і сьогодні (1371–2009 роки) : іст.-краєзнав. монографія / Р. Офіцинський. – Ужгород : Гражда, 2009. – 512 с : іл.
12. Офіцинський, Р. Політичний розвиток Закарпаття у складі Угорщини (1939–1944) : монографія / Р. Офіцинський ; НАН України, Ін-т історії України; відп. ред. В. Смолій. – К., 1997. – 244 с.
13. Офіцинський, Р. Політичний розвиток незалежної України (1991–2004) в аспекті європейської ідентичності (На матеріалах періодики Заходу)

: монографія / Р. Офіцинський ; НАН України, Ін-т історії України; відп. ред. С. Кульчицький. – К.; Ужгород, 2005. – 468 с.

14. Офіцинський, Р. Сталеві нерви тореадора... Україна 2009–2014 : наук.-публіцист. вид. / Р. Офіцинський. – Ужгород : Гражда, 2015. – 244 с.

15. Офіцинський, Р. Сто вражень з Америки : публіцистика / Р. Офіцинський. – Ужгород : Мистец. лінія, 2001. – 60 с.

16. Офіцинський, Р. Тяжко жити Касандрою... Україна. 2006–2008 : наук.-публіцист. вид. / Р. Офіцинський. – Ужгород : Гражда, 2008. – 352 с.

17. Офіцинський, Р. Українсько-польські стосунки у дистрикті Галичина (1941–1944) / Р. Офіцинський, Л. Хаврак ; М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т ; передм. Н. Антонюка. – Ужгород : Гражда, 2002. – 88 с.

18. Офіцинський, Р. Ураган тисячоліть : поезії / Р. Офіцинський ; післямова Б. Бендзара. – Ужгород : Поличка “Карпатського краю”, 1997. – 96 с.

* * *

19. Експерсії Ужгородом : навч. посіб. з іст. експурсознавства / Нац. спілка краєзнавців України ; за ред. Р. Офіцинського. – Ужгород : РІК-У, 2017. – 338 с.

20. Міжнародний імідж України : навч. посіб. / авт. кол. : Р. Офіцинський [та ін.] ; М-во освіти і науки України, М-во оборони України, Нац. ун-т “Львів. політехніка”, Львів. ін-т сухопут. військ ім. гетьмана П. Сагайдачного. – Л. : ЛІСВ, 2007. – 167 с.

* * *

21. Офіцинський, Р. “Фальшували минуле Закарпаття у всі епохи” : [розмова з професором, зав. каф. історії України УжНУ / вела М. Алдон] / Р. Офіцинський // Наш Ужгород. – 2017. – 15-21 груд. – С. 6 : фот.

22. Офіцинський, Р. “Я не журналіст і не політик. Моє покликання осмислювати минуле” : [інтерв'ю з голов. ред. газ. “Соціал-демократ”, канд. іст. наук Р. Офіцинським / вела Г. Валюк] // Соціал-демократ. – 2002. – 16 лют. – С. 11.

* * *

23. Віднянський, С. Офіцинський Роман Андрійович / С. Віднянський, М. Олашин // Українські історики : біобібліогр. довід. – Вип. 3. / НАН України, Ін-т історії України ; редкол. : В.А. Смолій (голов. ред.) [та ін.]. – К., 2010. – С. 203.

24. Габор, В. Офіцинський Роман Андрійович / В. Габор // Українська журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. – Вип. 10 / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка ; за ред. М. Романюка. – Л., 2003. – С. 357-358.

25. Офіцинський Роман Андрійович : [професор, зав. каф. історії України УжНУ] // Історичний факультет Ужгородського національного університету. – Ужгород : Гражда, 2010. – С. 182-184 : портр. – Бібліогр. наприкінці ст.